Értékes ajándék a Somogyi Könyvtárnak

A Kanári-szigeteken jelent meg 1958-ban a szegedi születésű eszperantista írónak, Baghy Gyulának a könyve »Álmodozva az almafa alatt« címen. A mű verses lírai komédia. Baghynak eszperantóul írt könyvéből szemelvényeket fordítottak több nemzeti nyelvre. Ez évben több európai (lengyel, bolgár, olasz, angol, holland) és ázsiai rádióállomás sorozatosan méltatta irodalmi rovatában Baghy legutóbbi művét.

A római rádió például így beszélt könyvéről: »E mű megjelenése korszakalkotó esemény irodalmunkban; de eseményt jelent az egész világ irodalmában is. Európa népei a második világháború után nem olvashattak ily kiváló drámai művet! Az író főművének tűnik ez a könyv, melyet a tartalom és a forma tökéletes összeolvadása, a kifejezés természetessége és a kifejezett eszmék, gondolatok egyetemessége jellemez.« Érdekes a londoni rádió méltatásából is kiragadnunk néhány mondatot: »Talán egyszer ez a lírai dráma az egész világ, az egész emberiség irodalmi alkotásainak klasszikus műve lesz. Mert méltó utóda Shakespeare, Madách, Goethe és Milton műveinek.«

(Kár, hogy a magyar eszperantisták nem követik a külföldiek példáját, hogy nemzeti nyelvre is fordítanának Baghy műveiből. A Hurrá című regényéből nagyszerű filmet is lehetne készítenünk.)

Baghy említett komédiájának kéziratát a szerző szegedi barátjának, Farkas Ernő gyakorló gimnáziumi tanárnak ajándékozta, aki most a Somogyi Könyvtárnak ajánlotta fel.

MŰSOROK és KÓRUSOK

Néhány megjegyzés a szegedi énekkarok műsorpolitikájáról

Semmi kétség: az énekkari mozgalom Szegeden fellendülőben van. A négy-öt évvel ezelőtt még szinte általánosan tapasztalható sajnálatos és aggasztó jelek a szegedi kórusok munkájának elszürküléséről, sőt bizonyos fokú visszaeséséről, ha nem is egy csapásra, de napjainkig végül is fokozatosan megszűntek. Ma már örömmel állapíthatjuk meg, hogy énekkaraink — méltón az előtti nagy hírükhöz — ismét biztosan, határozottan a felemelkedés útján járnak. Ezzel kapcsolatban elég, ha arra a közismert és imponálóan szép teljesítményre hivatkozunk, amelyet a szegedi dalosok és karvezetők a felszabadulási kulturális seregszemlén és különösen a nemrég Szegeden megrendezett Országos Dalostalálkozón elértek.

Eszmei igényesség és változatosság

Ez a fellendülés nem kizárólag, sőt nem is elsősorban műsorpolitikai jellegű. Ez természetes. Műsorpolitikánk hosszú évek óta a szilárd és határozott eszmei igényesség talaján áll, korszerűséget és a hagyományok helyes felhasználását követeli meg. A szegedi kórusok munkájának az utóbbi időben tapasztalható fellendülése és fejlődése is inkább a munka rendszeresebbé válásában, a szokatlanul nagyszabású feladatok színvonalas megoldásában igazolódik, mint a műsorpolitika változásaiban. Mégis ki tagadná, hogy a fejlődés műsorpolitikai kérdésekkel is összefügg?

Műsorpolitikánk egész struktúrája és alapelvei például egyáltalán nem ma alakultak ki. Mégis: ezek a helyes elvek nem mindig valósultak meg teljes gazdagságukban és hatásosságukban. Egy időben az *egyes műsorok* megfeleltek ugyan az alapelveknek és annak a szellemnek, amit azok jelentettek és képviseltek, de majdnem minden énekkar majdnem ugyanazt a műsort énekelte.

Ha viszont ma vizsgáljuk meg a szegedi énekkarok műsorát, azt tapasztalhatjuk, hogy a műsorok összeállítása lényegesen igényesebb és színvonalasabb. Annyiban tulajdonképpen olyan, mint a régebbiek, hogy szerepelnek benne a régi és új szerzők haladó mondanivalójú művei, a baráti népek dalai, a mi népdalaink, a munkásmozgalom harcos tömegdalai stb. Csakhogy ma a műsorok összeállításában jóval nagyobb fokú változatosságot és színességet tapasztalunk. Nem »egyformák« a különféle énekkarok műsorai, hanem szinte minden kórus bátran, ötletesen és nagy önállósággal válogat az énekkari irodalom remekművei között. Hivatkozzunk ismét a felszabadulási kulturális seregszemle nagyszerű énekkari bemutatóira. Mennyi színes, érdekes, eredeti ötlet és szándék jellemezte kórusaink műsorait! Nem egy olyan művet hallottunk, amelyeket eddig, mert nagyon nehéz, bonyolult mű volt, vagy más okok miatt, szegedi énekkarok még nem tűztek műsoraikra. A bátor és önálló kezdeményezés — ha eszmei igényességgel párosul — egyáltalán nem borítja fel műsorpolitikánk szerkezetét és nem módosítja alapelveit. Ellenkezőleg: éppen azt teszi lehetővé, hogy ezek az elvek még hatásosabban érvényesüljenek, még jobban, maradéktalanul megvalósuljanak.

A szegedi szerzők művei

A fejlődés másik fontos és műsorpolitikai természetű jelensége, hogy kórusaink műsorán egyre többször találkozunk szegedi szerzők műveivel. Emeljük ki *Szeghy Endre* kórusait és *Vaszy Viktor* énekkarra és zenetalálkozón például mindössze egy ilyen mű hangzott el, *Hindemith* német zeneszerző karra írt, modern hanghatásokra épülő kantátáját.

Nem kell sokat magyarázgatni, a szegedi énekkarok egyik legfontosabb feladata, hogy minél gyakrabban tűzzék műsorra a szegedi zeneszerzők kórusműveit. Ezzel a jövőben még többet kell tőrődni, mint eddig, hiszen ez is ösztönzője annak, hogy több — színvonalas, tartalmában és formájában is korszerű — szegedi kórusmű szülessék.

Ami még hiányzik

A mai nyugati zeneszerzők haladó szellemű alkotásai azonban csaknem teljesen hiányoznak énekkaraink műsorából. Az Országos Dalosalkotása. Hogy Hindemith *egy szál maga* képviselte a mai értékes és haladó szellemű nyugati zenét énekkaraink *országos* találkozóján — az a tény önmagában is mutatja és bizonyítja, hogy műsoraink e tekintetben bővítésre szorulnak.

Bizonyos persze, hogy a modern, haladó nyugati szerzők énekkari műveihez nem könnyű hozzájutni. De azért vannak az illetékes szervek, a *Zeneműkiadó* és a *Népművelési Intézet*, hogy ilyen téren is segítsenek énekkarainknak. Ha jól dolgoznak, ha valóban haladó mondanivalójú, tehát valóban modern, nem pedig eltorzult zeneiségű műveket választanak majd kiadásra, bizonyos, hogy kórusaink munkája még színesebb, még érdekesebb, még vonzóbb lesz.

Ö. L.

Feledékenység a Gyufagyárban

Erdei Béláné Hattyas sor 5. szám alatti lakos panasza

Szegeden sok embernek van lakáspanasza, véget nem érő lakásügye, kielégítetlen lakáskérelme. Ezek a panaszok legtöbb esetben jogosak, segíteni rajtuk mégis nehéz, s igazságtalanság volna a panaszok elintézésére hivatott szerveket egyértelműen elmarasztalni. Igazságtalanság, mert nem rajtuk múlik a problémák megoldása, hanem a fennálló lakáshiányon.

Erdei Béláné lakáspanaszával mégis foglalkoznunk kell. Férjével és 2 éves kisfiával évek óta lakik a Hattyas sor 5. szám alatt olyan egyszoba-konyhás lakásban, amelynek méter magasan átnedvesedett a fala, valamikor paprikaszárítónak építették, megfelelő szigetelés nélkül.

Ő is és a férje is a Szegedi Gyufagyárban dolgozik. Egy évvel ezelőtt a kisfiuk a nedves falú, egészségtelen levegőjű lakásban olyan súlyos légcsőhurutot kapott, hogy föltétlenül el kellett vinniük levegőváltozásra. Ezért határozták el magukat, hogy lakást kérnek a Gyufagyár útján, s be is adták kérésüket a gyár vezetőségéhez. Még a múlt év telén. Ők voltak az elsők. Igéretet kaptak is, sőt a gyárból ki is mentek hozzájuk, hogy megnézzék a lakásukat, s a látogatás végkonkluziója is az volt: Erdeiéknek új lakást kell kapniuk.

Egy ideig aztán ennyiben maradt a dolog. Hanem végül is Erdeiék megsokallották a várakozást és elmentek a lakáshivatalba érdeklődni, mi van a lakáskiutalásukkal.

Akkor érte őket a meglepetés. Megtudták, hogy nevük nem szerepel az üzem által beküldött névsorban, hanem csak egy pótnévsorban, olyanok között, akiknek nincs sürgősen szükségük lakásra, akik ráérnek akár a jövő év végéig is.

Pedig határozottan biztosították őket, hogy elsősorban nekik igyekeznek majd kiharcolni a lakást. És emiatt a meg nem tartott ígérgetés miatt szólunk most elsősorban Erdeiék lakáspanaszáról. Amiatt, hogy nem egy helyen van még mindig kivételezés olyanok előnyére, akik közelebb ülnek a tűzhöz.

Amit ma megtehetsz, halaszd holnapra — úgy látszik, így értelmezik a közmondást a Szegedi Gyufagyárban.

Una'oműző szanatórium

»Unaloműző szanatórium«-nak nevezik az amerikai Denverben azt a furcsa intézetet, ahol a »betegeket« csekély kétezer dollár ellenében általában kétheti »kúrának« vetik alá.

A borsos kezelési díj ellenében az orvosok igazi amerikai módon szoktatják le »betegeiket« az unatkozásról: éjszakánként kísértetek riogatják őket, szörnyű viharokat szenvednek el, majd gengszterek elrabolják és cowboyok mentik meg a »fásult« pácienseket; alighogy magukhoz térnek az egyik rémületből, már másik vár rájuk. A leggyakoribb az álarcos rablótámadás.

Az »unaloműző« szanatóriumba kizárólag »lelki depressziókban« szenvedőket vesznek fel. Az orvosok garantálják, hogy két hét alatt teljesen kigyógyulnak a fásultságból és hálásak lesznek a sorsnak, hogy az izgalmas közjáték után ismét visszatérhetnek régi, »egyhangú« életükhöz.

Rendbehozzák a III. kerület hiányos közvilágítását

Sok panasz volt mostanáig a III. kerületben az utcák — különösen Alsó- és Móravárosra — hiányos közvilágítás miatt. A probléma most aztán végre megoldódik majd. Szeptember hónap folyamán ugyanis a Délmagyarországi Áramszolgáltató Vállalat több mint száz új közvilágítási lámpát szerel föl a III. kerületben. Az újabb közvilágítási lámpákkal megerősített világítás bizonyára nem ad majd okot a sötét utcák miatti panaszokra.

Dér Endre:

ASSZONYSORS

(12)

Az autóbusz a bányaigazgatóság épülete előtt stoppolt. A portán nehezen lehetett kierőszakolnom, hogy telefonon beszélhessek az igazgatóval.

— Kérem, nem érek rá... Értse meg, értkezletet vezetek!

— Igazgató elvtárs, én több száz kilométerről jöttem ide, hogy elintézzek önnel egy ügyet.

— Kérem, nagyon sajnálom...

— Öt perc alatt előadom, és ha azután is azt mondja, nem ér rá foglalkozni velem, rögtön távozom.

— Dehát mit akar tulajdonképpen? És kicsoda ön?

— Mondom, egy rámbízott családi ügyet szeretnék megbeszélni. Egetően sürgős, minden percért kár. Egyébként Bernáth Szilveszter vagyok, egy szegedi gyár ü. b.-elnöke.

— Hát... jöjjön, kérem.

Felsiettem az előszobába.

— Pillanat — mondta előzékenyen a titkárnő —, azonnal fogad. Két percet tessék várni.

Vártam. Húsz percet, fél órát. Egyszercsak felpattant az ajtó, Karcsi rohant ki rajta. Fölálltam és rámeredtem. Ahogy megismert, hozzámugrott. Átölelte a vállam, s éreztem, hogy egész testében remeg.

— Gyere innen! — lihegte és kifelé ráncigált.

— Dolgom van Karcsikám, a te ügyedben jöttem.

Arca elszürkült.

— Ugy — mondta. — Szóval innen fúj a szél. Idehívattak, hogy tanúskodj ellenem!? Hát csak rajta, eredj. Állj a pártjára ennek a hülyének. Segítsd elő, hogy tovább pocsékolja a nép vagyonát a tuskó fejével. Az ilyen tehetségtelen akarnokok miatt megy gajra a népgazdaság. Ez többet ártott a közösségnek, mint egy normális tolvaj. Persze, a korlátoltsága megakadályozza, hogy ezt belássa és lelépjen, átadva a helyét a felkészültebbnek.

— Például, neked, mi?

— Például nekem. Mert sokkal alkalmasabb vagyok a trösztvezetésére.

Elképedtem. Ez már új volt, ez a Thék Karcsi, ezt én nem ismertem azelőtt.

— Hogy mersz ilyet mondani, hogy épp te vagy az alkalmas erre? Pár hete azt se tudtad, mi fán terem a bánya.

— De már tudom. Megnyugtatlak, sokkal jobban, mint az a süket odabent... Most megvárlak és majd elmondom, hogy tudnám kihúzni a trösztöt a slamasztikából.

— Nem volt időm azon töprengeni, mi mehetett Karcsi agyára, mert ebben a pillanatban beviharzott Emília, a főorvosnő. A titkárnő betessékelt minket.

— Siess, megvárlak — kiáltotta utánam Karcsi.

Középtermetű ember a trösztigazgatója. Koponyája simára borotvált. Válla széles, keze erős szorítású. Látható nyugtalansággal méricskélt bennünket.

Emília le-fel járt s most minden élénknek tetszett rajta. A haja szőkesége, férfias sas-orra, tökéletes alakja. Tetőtől talpig tiszteletet parancsolt.

— Disznóság! — mondta. — A kórházba, a betegágyhoz küldik a felmondó-levelet. Kár, hogy nem írták oda címnek: Utlevél a másvilágra! Ha jól tudom, törvényellenes is. És főleg embertelen. Mi jogon mondtak föl ennek az embernek?

— Kikérem magamnak — felelte indulatosan az igazgató s a homloka közepén felizzott egy vörös folt. — Kikérem magamnak, hogy a vállalat belügyeibe idegenek avatkozzanak, akiknek fogalmuk sincs...

— Maguknak nincs fogalmuk — szakította félbe Emília —, maguknak nincs fogalmuk a legelemibb humanitásról... Egyébként ne ordítson — tette hozzá csendesen.

— Nézze, asszonyom — próbált higgadtabb lenni az igazgató is —, ez az ember annyit ártott néhány hónap alatt, amennyit raffinált gazemberek évek alatt.

— Én ismerem az embereket. Állítom, ebben az emberben semmi raffinéria nincs. Ez valóban egy egyszerű, tiszta gondolkodású munkásember. Hát nekem, az értelmiséginek kell figyelmeztetni magukat, hogy becsüljék jobban az ilyen értékeket? Az ilyen kivételes képességű munkásembereket?

— Az igaz, hogy kivételes képességű. Kivételes képességei vannak a hálátlanságra, az összeférhetetlenségre, a rothasztásra. Ha nem tudná doktornő, ez az ön mintaembere asszonyt szöktetett. A legnagyobb felelőtlenséget követte el egy férjes asszonnyal, és annak három gyerekével. Blindre, merő önzésből, nekivágott velük a világnak. »A szerelem jogán«. Ahogy ő mondta. Ugy jött hozzám, mint egy kivert kutya. Gondolkozás nélkül elhelyeztem, főleg a gyerekekre való tekintettel. Ügyes műszaki rajzolónak bizonyult. Néhány hétig dolgozott, mint a motor. Megdicsértük, előléptettük. Aztán valami egészen érthetetlen következett. Kezdte »meghálálni« a segítséget. Előbb csak egy-két óvatos megjegyzést tett a műszaki berendezésre, aztán valami vak és soha nem látott elfogultsággal kezdte hangoztatni, hogy a bányatröszt igazgatása kizárólag az ő kezébe való, csak ő tudja a vállalatot megmenteni a »végromlástól«.

— És persze a fejére vertek — vetette közbe Emília. — Ahelyett, hogy megvizsgálták volna a javaslatait.

— Azok éppen olyan javaslatok, doktornő, mintha én betörnék az ön ambulanciájára és a legkisebb hozzáértés nélkül kioktatnám önt, melyik beteget hogyan gyógyítsa, és felszólítanám, hogy azonnal hagyja el a kórházat, ezentúl én igazgatom.

...Húsz perc múlva Emília magánkocsiján tartottunk a város felé.

— A barátunk kereket oldott — állapította meg Emília.

Karcsit megint annak az ismeretlen lánynak a társaságában találtam meg a kórházban.

Nem állhattam meg: hozzáléptem, félrehúztam.

— Mondd, Karcsi, mi van veletek? Mit jelentsen ez? Ki ez a lány?

— Ehhez aztán igazán semmi közöd.

— Felelősséggel tartozom érted.

— Ne mondd! Ugyan kinek?

— Elsősorban saját magamnak. Ne csinálj újabb grimbuszt, ebből elég volt. Olyan asszonyod van, hogy mindennap meg kellene csókolnod a lábanyomát. Nagyon becsüld meg, Károly. Öt is — magadat is, azzal, hogy szép életet adsz neki. Nagyon ráfér és nagyon megérdemli.

— Cc! Jól hallok? Pár évvel ezelőtt még azt mondtad volna az ilyen Erzsi-félékre: »Semmi közöm hozzá. Gyökértelen elem, nem tartozik az öntudatos munkások közé.« Mi ütött beléd, barátom? Ez a te híres következetességed?

— Az én következetességem az, hogy mindenkivel szemben érvényesítem az igazságot — magammal szemben is. Nem tagadom, voltak hibáim. Egy csomó merevséget belémsúlykoltak, katona voltam. A kelleténél gyanakvóbb és ridegebb is talán, sok politikai felelősség volt rajtam. S bár az »ilyen Erzsi-féléket« akkor is tiszta embereknek tartottam volna, én alaposan felmértem a régi életemet. Jobb lenne, ha te is ezt tennéd.

— Ugyan mit mérjek fel? Azt, hogy szenvedtem, mint egy állat és semmi örömöm nem volt? Nekem jogom van az élet minden örömére! Megfizettem.

— Jogod van, nem vitás, de kötelességed azoknak az életéből is kikergetni minden rosszat, akiket magadhoz kötöztél.

— Hagyj nekem békét! Nem vagyok gyerek, tudom, mit kell tennem. Egyébként pedig, a tetteimért csak egyvalakinek tartozom felelősséggel.

— Éspedig?

— Éspedig a saját tehetségemnek! Művész vagyok!

— Még ha az lennél, se lehetnének olyan normáid, hogy mások kárára felelőtlenkedj. De dilettáns vagy, közepes dilettáns.

Kis híja, hogy nem ugrott a torkomnak.

4.

Forgalmas volt a kis házmesteri konyha. S ezúttal engem kerestek. Bori hívott magához a szállodába. Ott várt Valika, a volt feleségem, aki időközben egy vidéki színházunkhoz szerződött és Karcsi révén Borinak is régi barátnője. Kicsit megdermedtem. Valikának tervei vannak, ő hiába nem jön el valahová, mert ha már eljön, rendezkedni, intézkedni kezd.

(Folyt. köv.)